

אביי חולק על רב יוסף. **אָלָא אָמַר אַבְיִי**, תלית המשמרת בשבת
וביום טוב לדעת חכמים **מִדְּרַבָּנָא** היא אסורה, וטעם האיסור הוא
שֶׁלֹא יַעֲשֶׂה כְּדָרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֹל. מה שאין כן תלית כוזא
בסיכתא, אין בזה אפילו איסור דרבנן, משום שאינו נראה כעובדין
דחול.

הגמרא מביאה כמה פסקי הלכה שליטת אביי: **מִנְקִיטָא** – מלקט היה
אַבְיִי חֻמְרֵי מִתְּנִיתָא – כללים של דינים שמצא בברייתות מפורות,
וְתָנִי – היה שונה אותם יחד, הפטורים אך אסורים בכלל אחד,
והמותרים לכתחילה בכלל אחד. ובתחילה שנה אביי את הדברים
שהעושה אותם פטור אבל אסור, **הֲגִיד** – נוד העשוי מעור, ותפור
בשפתו, ופיו רחב מאד וחוטמים תלויים בו, והולכי דרכים ממלאים
אותו יין או חלב, ובמקום שתוקעים אהליהם ללון מותחים פיו
וקושרים אותו בחוטים על גבי ארבע יתדות שנועצים בארץ, והרוח
עוברת מתחתיו ומצננת את היין או החלב שלא יתקלקל, והרי הוא
דומה לאהל לאחר שנמתח. **וְהַמְשַׁמֵּרֶת** – מסגרת שמסגרת בה שמרי
יין, **וְהַכִּילָה** – סדין שפורסים מעל גבי המטה ומסביבה על ארבע
מוטות שיוצאים מקצותיה, ויש בגגה טפת, **וְכִסָּא גָלְיָא** – כסא שהיו
משתמשים בו במקום ששמו 'גלית', והיה עשוי מחוליות, וכשעומדים
ממנו מפרקים אותו ונושאים אותו עמדם, וכשרוצים לישב עליו
מחזירים ומחברים אותו, את כל אלו ומתיחת הגוד, תלית המשמרת,
פריסת הכילה ונטיית כסא גלית **לֹא יַעֲשֶׂה בשבת, וְאֵם עֹשֶׂה פְטוּר,**
אָבֵל אָסוּר לעשות כן לכתחילה.

כעת שונה אביי את מה שאסור מדאורייתא: **אֲהֵלִי קָבַע לֹא יַעֲשֶׂה,**
וְאֵם עֹשֶׂה בשוגג חַיִּיב חֲטָאת.

כעת שונה אביי את הדברים שמותר לעשותם לכתחילה: **אָבֵל מְטָה**
המחוברת ועומדת, והיא זקופה או מוטת על צידה, והוא רוצה
לנטותה וליישובה על רגליה, **וְכִסָּא מְרַקֵּל** – כסא שמושב מעור,
שכשרוצה לישב עליו פותחו ונוטתו על ארבע רגליו, וכשעומד ממנו
סוגרו ומקפלו וסומכו על הכותל, **וְאִסָּלָא** – עשוי כעין כסא טרסקל
אלא שהעור הפרוס עליו נקוב באמצעיתו לבית הכסא, **מוֹתֵר**
לְגִמְוִיתָא ולהעמידים על רגליהם בשבת לכתחילה, ואף שמאחיל בכך,
מאחר ועשויים ועומדים הם, והוא אינו אלא פושטם כדי לישב
ולשכב עליהם.

שנינו במשנה: וחכמים אומרים וכו' **וְאִין נִוְתְּנִין שמרים אף לַמשמרת**
שהיתה תלויה מבעוד יום, **בַּשַּׁבָּת**. הגמרא דנה האם איסור זה הוא
מן התורה: **אִיבְעִינָא לְהוּ, אִם שִׁמְרִי** – נתן שמרים לתוך המשמרת:
וסיק, **מֵאֵי** – מה דינו לדעת חכמים, האם עבר על איסור דאורייתא
וחייב, או אינו אלא איסור מדרבנן ופטור. פושטת הגמרא את הספק:
אָמַר רַב בְּהֵנָּא, אִם שִׁמְרִי בשבת בשוגג, לדעת חכמים הרי עשה
מלאכה דאורייתא וְחַיִּיב חֲטָאת.

הגמרא מקשה על דברי רב כהנא: **מִתְּקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת, מִי אִיכָּא**
מִיָּד – וכי יש דבר כזה דְּרַבָּנָא אוסרים מן התורה וּמִחַיִּיבֵי חֲטָאת,
וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שָׂרִי לְכַתְחִילָהּ, הרי לא מסתבר לומר שיחלקו בסברות
רחוקות כל כך.

רב יוסף מקשה על קושיית רב ששת: **מִתְּקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף על קושיית**
רב ששת, אֱלִמָּה לֹא – מדוע אתה אומר שלא שייך שיחלקו בסברות
רחוקות כל כך, הֲרִי מצינו כן לגבי יציאה לרשות הרבים בתכשית
הנקרא 'עיר של זֶהב', דְּרַבִּי מֵאִיר מְחַיֵּב חֲטָאת, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שָׂרִי
לְכַתְחִילָהּ.

הגמרא מביאה את מקור המחלוקת. מבררת הגמרא: **מֵאִי הָיָא** – היכן
מצינו מחלוקת תנאים בזה. מבארת הגמרא: **דְּתַנְיָא** (לעיל נט), **לֹא**
תַּצָּא אִשָּׁה מִרְשוּת הַיָּחִיד לִרְשוּת הָרַבִּים בשבת בְּעִיר שֶׁל זָהָב, וְאֵם
יִצְאָה בשוגג חַיִּיבֵת חֲטָאת, משום שתכשית זה נחשב 'משא', דְּרַבִּי
רַבִּי מֵאִיר. וְחַכְמִים אומרים, לֹא תַצָּא בתכשית זה מדרבנן, שְׁמָא
תְּסִירֵנוּ לְהִרְאוֹת לְחִבְרָתָהּ, וְתִשְׁכַּח וְתִטְלַטְלוּ ארבע אמות ברשות
הָרַבִּים, וְאֵם יִצְאָה פְטוּרָה, משום שתכשית הוא. **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר,**
יִצְאָה אִשָּׁה בְּעִיר שֶׁל זָהָב לְכַתְחִילָהּ, וְלֹא גִזְרוּ בזה, מאחר ורק

אשה חשובה יוצאת בעיר של זהב, ואשה חשובה אין דרכה להסיר
תכשיטה כדי להראותם לחברותיה. ונמצא שיש מחלוקת תנאים
באופן זה, שלדעה אחת הדבר אסור מדאורייתא וחייבים עליו
חטאת, ואילו לדעת תנא אחר הדבר מותר לכתחילה. ואם כן מדוע
הקשה רב ששת שלא שייך שיחלקו בסברות רחוקות כל כך.
אביי מתרץ את קושיית רב יוסף על רב ששת: **אָמַר לִי אַבְיִי לרב**
יוסף, מִי כְּסָבֵר שְׂרָבִי אֱלִיעֶזֶר שמתיר לכתחילה לצאת בעיר של זהב
אֲדָרְבִּי מֵאִיר קָאִי – מתייחס בדבריו לדברי רבי מאיר דְּאָמַר חַיִּיבֵת
חֲטָאת, אין הדבר כן, אלא אֲדָרְבֵּנָא קָאִי, דְּאָמַרִי פְטוּר אָבֵל אָסוּר,
וְאָמַר לָהּ אִיהוּ – רבי אליעזר שהדבר מותר לכתחילה. ונמצא
שחכמים חולקים על רבי מאיר (המחייב חטאת) וסוברים שפטור אבל
אסור, ורבי אליעזר חולק על חכמים וסובר שמותר לכתחילה. ואין
זה דומה לכאן שרבי אליעזר חולק על חכמים (המחייבים חטאת)
והוא מתיר לכתחילה.

התבאר במשנה לדעת חכמים שאסור לשמר שמרי יין במשמרת
בשבת, וחדש רב כהנא שאם שימר חייב חטאת. הגמרא דנה משום
איזה אב מלאכה חייב המשמר. שואלת הגמרא: המשמר בשבת
מְשׁוּם מֵאִי מְתַרְיֵנָּא בֵּיה – משום איזה אב מלאכה מתרים בו.
מבארת הגמרא: נחלקו האמוראים בזה, **רַבָּה אָמַר** מתרים בו **מְשׁוּם**
מלאכת בִּזְרִי, והיינו שמלאכת השימור היא תולדת 'בורר', שהרי
אף משמר בורר הוא את היין מהשמרים. **רַבִּי יוֹרָא אָמַר מְשׁוּם**
מְרַקֵּד.

רבה מוכיח כשיטתו: **אָמַר רַבָּה, בְּיוֹתֵי דִידִי מְסַתְבָּרָא** – כפי שיטתי
מסתבר, שמתרים בו משום בורר, שכן **מָה דְּרַבִּי שֶׁל בִּזְרִי**, כגון בורר
קטנית, נוטל את האוכל וּמִנִּיחַ הַפְּסוּלָת, **אִף הָכָא נָמִי במשמר, הרי**
הוא נוטל את האוכל – היין שיוצא מהמשמרת למטה, וּמִנִּיחַ **את**
הַפְּסוּלָת – שמרי היין שנשארים במשמרת.

רבי יורא מוכיח כשיטתו: **אָמַר רַבִּי יוֹרָא, בְּיוֹתֵי דִידִי מְסַתְבָּרָא**
שמתרים בו משום מרקד, שכן **מָה דְּרַבִּי שֶׁל מְרַקֵּד**, שבשעה שמנפה
את הקמח הרי הַפְּסוּלָת מְלַמְעָלָה – על גבי הנפה, וְהָאוֹכֵל – (הקמח)
מְלַמְעָלָה, **אִף הָכָא נָמִי במשמר, הַפְּסוּלָת** – שמרי היין מְלַמְעָלָה
נשארים על גבי המשמרת, וְהָאוֹכֵל – היין יוצא מְלַמְעָלָה, ואינו דומה
לבורר קטנית שהפסולת נשארת למטה והאוכל נמצא למעלה.

הגמרא חוזרת לדון בדיני אהל עראי: **תָּנִי** – (שנה) **רַבִּי בְּרִי יוֹחָנָא**
בברייתא, **טְלִית בְּפֻלָּה לֹא יַעֲשֶׂה** – אסור מדרבנן לשטוח בשבת
טלית על גבי ארבע יתדות כדי לישן תחתיה, וראשיה משתלשלים
ומתקפלים בצדדים לצד הארץ, והם משמשים ככתלים להגן מן
החמה. משום שהוא אהל עראי, **וְאֵם עֹשֶׂה כן פְטוּר**, משום שאין זה
אלא אהל עראי, **אָבֵל אָסוּר** לעשות כן לכתחילה. ואם נתנה על
המוט (שמעל המיטה) מבעוד יום כשהיא מקופלת, וְהָיָה כְּדֹרֵךְ עָלֶיהָ
חֹטֵט אוּ מְשִׁיחָה – (חבל) כדי למשכה בהם ולפורסה לצדדים, מותר
לְנַטְוֶתָהּ – (לפורסה) בשבת לכתחילה, מכיון שאינו אלא מוסיף על
אהל עראי, ואינו כעושה אהל מתחילה.

הגמרא מביאה נידון נוסף בענין אהל עראי: **בְּעָא מִינֵיהּ רַב בְּהֵנָּא**
מְרַב, בִּילָה מְהוּ, כלומר האם כל הכילות מותרות לפורסם בשבת.
אָמַר לִי רַב, אִף מְטָה יֵשׁ שְׁאִסוּרָה – אסור להעמידה. שוב שאל,
מְטָה מְהוּ, כלומר האם כל המיטות אסור להעמידם בשבת. **אָמַר**
לִי רַב, אִף בִּילָה יֵשׁ שְׁמוֹתָרָה. שוב שאל, מאחר ואין אתה מחלק
ביניהם, **בִּילָה וּמְטָה מְהוּ**, כלומר האם הם שוים בדינם לגמרי,
ובמקום שאסור בזה אסור כנגדו אף בזה. **אָמַר לִי בִילָה אָסוּרָה**
וּמְטָה מותרת, כלומר אינם שוים.

הגמרא מבארת את דברי רב שכלאורה נראים כסותרים זה את זה. זה
המבארת הגמרא: **וְלֹא קִשְׁיָא** – אין להקשות סתירה בדברי רב, משום
שכוונתו לכמה אופנים שונים. **הָא דְּקָאָמַר 'אִף מְטָה אָסוּרָה'**,
כוונתו לאופן שהמיטה עשויה כְּדִקְרָךְ מְנָא – כמו שהיו עושים
'קרמנאי' – (אנשי אותו מקום שכך שמו), שהמיטות שלהם היו
עשויות מחוליות והיו מפרקים ומחזירים אותם, ואסור לעשות כן, כפי

המשך ביאור למס' שבת ליום שני עמ' א

1 שהתבאר לעיל. והא דקאמר ליה 'אף כילא מותרת', בדרמי בר
2 יחזקאל – כוונתו לאופן שהכילה עשויה כפי ששנה רמי בר יחזקאל
3 לעיל, שאם כרך עליה חוט או משיחה מבעוד יום מותר לנטותה. ומה
4 שאמר לו 'כילא אסורה ומטה מותרת', כוונתו לכילה ומיטה
5 העשויות בדידן – כשלנו, שהמטה מחוברת ועומדת, אלא שזקופה
6 היא, והוא מושיבה על רגליה, ומותר לעשות כן. והכילה עשויה
7 באופן שיש בגגה טפח, ולא כרך עליה חוט או משיחה, שבאופן זה
8 אסור לנטותה.
9 רב יוסף מביא מעשה בענין אהל עראי: אמר רב יוסף, חזינא להו
10 לכילי דבי רב הונא – ראיתי את הכילות שהיו בביתו של רב הונא,

11 דמאורתא נגידו – שבילי שבת היו משוכות [–פרוסות], ומצפרא
12 תביטא רמיא – ובבוקר היו מושלכות לארץ, ומוכח שמותר
13 לפורקם בשבת, ומאחר שמותר לפורקם בשבת, מותר אף לנטותם
14 בשבת.
15 הגמרא מבארת את דין פריסת הוילון בשבת: אמר רב משום רבי
16 חייא, וילון שכנגד הפתח, מותר לנטותו – להניחו על מקומו כנגד
17 הפתח בשבת, וכמו כן מותר לפורקו – להסירו ממקומו, כיון שאין
18 נחשב אהל אלא אם עשוי כעין גג.
19 הגמרא מבארת את דין כילת חתנים בשבת: ואמר שמואל משום
20 [–בשם] רבי חייא

שֶׁלַח לִיה רַב הוּנָא לרמי בר יחזקאל, ההלכה הראשונה שאמר רב
בהלכות שבת, היא לענין הָא דִּתְנִינָא, גֹּדַר – נוד העשוי מעור, ופיו
רחב מאד וחוטים תלויים בו, והולכי דרכים ממלאים אותו יין או
חלב, ובמקום שתוקעים אהליהם ללון מותחים פיו על גבי יתדות
שנועצים בארץ, והרוח עוברת ממתחיו ומצננת את היין או החלב
שלא יתקלקל, והרי הוא דומה לאהל לאחר שנמתח, אם הוא
בְּכִסְנָא – ברצועותיו, ומונח על מקומו הקבוע מערב שבת, מוֹתֵר
לְנִמּוּתָה בְּשִׁבְתָּהּ. ועל דין זה אָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ שְׁמוּתָר אֱלָא בְּאוֹפֵן
שֶׁשֶׁנִּי בְּנֵי אֲדָם מוֹתְחִים אֶת הַנּוֹד, שֶׁאֵין אֵינוֹ נִמְתָּח טוֹב, אֲכָל בְּאֲדָם
אֲחֵר אָסוּר לְמוֹתְחוֹ, שֶׁמִּכּוּן שְׁמַתְחִילָה הוּא מוֹתְחוֹ עַל יְתֵד אַחַת
וְקוֹשֵׁר בָּהּ, וְאַחֲרַי מִכָּן חוֹזֵר וּמוֹתְחוֹ עַל יְתֵד הַשְּׁנִיָּה וְקוֹשֵׁר בָּהּ,
בְּאוֹפֵן זֶה הוּא נִמְתָּח הַיֵּטֵב.
הַגְמָרָא מְבַאֵר דִּין הַכִּילָה בְּזֶה: אָמַר אֲבִי, וְכִילָה, אֲפִילוּ בְּעֶשְׂרָה
בְּנֵי אֲדָם אָסוּר לְנִשְׁתּוֹתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁאֵין אֲפֻשֶׁר דְּלֹא מִיִּתְחַתֵּא פוֹרְתָא
– שֶׁלֹא תִימָתַח מֵעַט.
הַגְמָרָא מְבַאֵר אֶת הַדִּין הַשְּׁנִי שֶׁאִמַּר רַב בְּעֵינֵן שֶׁבֶת. מְבַרֵּר הַגְמָרָא:
אֲדִיךְ – הַהִלְכָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁאִמַּר רַב בְּעֵינֵן שֶׁבֶת מֵאִי הִיא. עוֹנָה
הַגְמָרָא: לְעֵינֵן בְּרִייתָא זֹאת, דִּתְנִינָא, בִּירָה – כְּעֵין תֵּנוֹר, וְעוֹשִׂיהָ
מִמַּתְכָּת, וְיֵשׁ לָהּ אַרְבַּע רִגְלִים שֶׁנִּשְׁמָטָה אַחַת מִיְּרִכּוֹתֶיהָ – כְּעֵין
רַגְלִים שֶׁלֶּהָ, מוֹתֵר לְמַלְמְלָה בְּשֶׁבֶת, שֶׁמֵּאֲחֵר וְנִשְׁאָרוּ בָּהּ שֶׁלֶּשׁ
רִגְלִים, הָרִי הִיא עוֹמֶדֶת בְּכָךְ וְאֵין לָחֹשׁ שֶׁמֵּאִי יַחֲבֵר בְּשֶׁבֶת אֶת הָרִגֶּל
שֶׁנִּפְלָה. אֲבָל אִם נִשְׁמָטוּ שְׁתֵּי מִיְּרִכּוֹתֶיהָ, אָסוּר לְטַלְטֵלָה בְּשֶׁבֶת,
שֶׁמֵּאֲחֵר וְאֵינָה יְכוּלָה לְעִמּוֹד כֶּךָ, יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמֵּאִי יַחֲבֵר בְּשֶׁבֶת אֶת
הָרִגֶּל שֶׁנִּפְלָה. וְעַל דִּין זֶה רַב חֲלָק וְאָמַר, אֲפִילוּ חֹד נָמִי – אֲפִילוּ אִם
נִשְׁמָטָה רִגֶּל אַחַת אָסוּר לְטַלְטֵלָה, גְּזֵירָה שֶׁמֵּאִי יִתְקַע אֶת הָרִגֶּל
לְכִירָה בַּחוּץ וְיִתְחַיֵּב מִשּׁוּם בּוֹנָה.
הַגְמָרָא מְבַאֵר אֶת מַה שֶׁאִמַּר רַב בְּעֵינֵן תוֹרָה: מוֹסִיף רַב הוּנָא, דְּבַר
הָאֲגָדָה שֶׁאִמַּר רַב בְּעֵינֵן תוֹרָה הוּא זֶה, דְּאָמַר רַב, עֲתִידָה תוֹרָה
שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים כח נט) 'וְהַפְלֵא ה' אֶת מְכֹתָיו'.
'וְהַפְלֵא' זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מֵהוּ פִּירוּשׁוֹ, וְכִשְׁחָוָא אֲוִמָּר (ישעיה כט יד) 'לִבִּי
הִנְנִי יוֹסִיף לְהַפְלִיא אֶת הַקָּדֵם הַזֶּה הַפְלֵא וְאֶפְלֵא וְאֶגְדֵּה חֲכֻמַּת
חֻקָּיו וְנִבְנִי תַּסְתֵּתֶר', הִנְּנִי אֲוִמָּר שֶׁ'הַפְלֵא' זֶה תוֹרָה שֶׁהִיא
חֲכֻמַּת חֻקָּיו וְנִבְנִי נְבוֹנוֹנִי, וְאֵף כּוֹנֵן הַפְּסוֹק 'וְהַפְלֵא ה' אֶת מְכֹתָיו'
הִיא לְתוֹרָה, וּמִלְּמִדּוֹ הַכְּתוּב שֶׁתִּשְׁתַּכַּח תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל.
הַגְמָרָא מְבַאֵר בְּרִייתָא נֹסֶפֶת בְּעֵינֵן זֶה: הִנְּנוּ רַבֵּנּוּ, בְּשִׁנְכֶּנְסוּ
רְבוּתֵינוּ לְכָרֶם – לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בִּבְנֵינָה אֲמָרוּ, עֲתִידָה תוֹרָה
שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (עֲמוֹס ח יא) 'הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה'
אֱלֹהִים, וְהִשְׁלַחְתִּי רָעַב בְּאַרְצָךְ, לֹא רָעַב לָלֶחֶם, וְלֹא צָמָא לַמַּיִם,
כִּי אִם לְשִׁמּוֹעַ אֶת דְּבָרֵי ה'', וְכַתִּיב (שם ח יב) 'נִנְעִי – נִנְעוּ' – וְנִנְעוּ מִיָּם עַד
יָם, וּמִצָּפוֹן וְעַד מוֹרָה, יִשְׁטוּטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמָּצְאוּ'.
וְיֵשׁ לְדֹרוֹשׁ, שֶׁמָּה שֶׁנִּאֲמַר 'יִשְׁטוּטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה'', זֶה הִלְכָּה,
שֶׁעֲתִידָה לְהִשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל, וְעוֹד יֵשׁ לְדֹרוֹשׁ, 'דְּבַר ה'' זֶה הִלְכָּה,
שֶׁלֹא יִדְעוּ מִתִּי קֶץ הַגְּלוּת, וְעוֹד יֵשׁ לְדֹרוֹשׁ, 'דְּבַר ה'' זֶה נְבוּאָה
שֶׁתִּפְסֵק מִיִּשְׂרָאֵל.
הַגְמָרָא מְבַאֵר אֶת עֵינֵן שֶׁכַּחַת הַתוֹרָה הַמְּבֹרָא בַּפְּסוֹק, מְבַאֵר
הַגְמָרָא: וּמֵאִי 'יִשְׁטוּטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת דְּבַר ה' וְלֹא יִמָּצְאוּ', אֲמָרוּ
חֲכָמִים, עֲתִידָה אִשָּׁה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח לְבַקֵּשׁ שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סֶפֶק אִם
נִטְמָא אוֹ לֹא, וְתִתְחַזֵּר – וְתִסְתַּבֵּב – בְּכַתִּי בְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּרָשׁוֹת
לְשֹׂאֵל אֶת הַחֲכָמִים כְּדִי לִידַע אִם טְמֵאָה הִיא וְאִם טְהוֹרָה הִיא,
וְאֵין מִכָּן – לֹא יִהְיֶה מִי שֶׁמִּבְּיָן לְהוֹדוֹת לָהּ אִם טְהוֹרָה הִיא וְאִם
טְמֵאָה הִיא. מִקְשָׁה הַגְמָרָא: וְהִלָּא דְּבַר זֶה בְּהִדְרֵא בְּתִיב בִּיה (וְיִקְרָא
יֵא לֵב, לד) 'וְכָל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלֶיךָ מִמֶּנּוּ – מִשְׁמוֹנֵת הַשְּׂרָצִים' בְּמִתָּהּ גוֹי?
מִכָּל הָאוֹכֵל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יִבֹּא עָלֶיךָ מִיָּם יִטְמָא, וְהִינְנוּ שֶׁכָּל
אוֹכֵל שֶׁבָּאוּ עָלָיו מִיָּם הוֹכֵשׁ לְקַבֵּל טוֹמָא, וּבְפִסְקוּקִים אֵלּוּ מְפֹרֵשׁ
מִתִּי נַעֲשֶׂה אוֹכֵל טָמֵא, וְתוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב הִיא כְּתוּבָה וּמוֹנַחַת, וְאֲפֻשֶׁר
לְרִאוֹת מִהָּ כְּתוּב בָּהּ.
הַגְמָרָא מְבַאֵר בְּאוֹפֵן אַחֵר. מְבַאֵר הַגְמָרָא: אֱלָא הַפְּסוֹק מְדַבֵּר

בִּילַת חֲתָנִים, מוֹתֵר לְנִמּוּתָהּ מֵעַל גְּבִי הַמִּיטָה בְּשֶׁבֶת, וּמוֹתֵר
לְפֹרְקָהּ, שֶׁמִּכּוּן שֶׁאֵין לָהּ גֹּג [כְּפִי שִׁיתְבָּאָר לְחֵלְקָן, אֵינָה נַחֲשֶׁבֶת
אֹהֶל].
הַגְמָרָא מְגַבִּילָה הֵיתֵר זֶה בְּכַמָּה תְּנָאִים: אָמַר רַב שֵׁשֶׁת בְּרִיה דְּרַב
אֲדִיר, לֹא אָמְרִן שְׁמוּתָר לְפִרוֹס כִּילַת חֲתָנִים בְּשֶׁבֶת וּלְפֹרְקָהּ, אֱלָא
בְּאוֹפֵן שֶׁאֵין בְּנֵינָה רֹחַב טֶפַח, אֲכָל אִם יֵשׁ בְּנֵינָה רֹחַב טֶפַח, אֲסוּרָה,
מִכּוּן שֶׁבְּאוֹפֵן זֶה נַחֲשֶׁבֶת הִיא אֹהֶל עֲרָאִי שֶׁאִסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשֶׁבֶת.
וְכִי אֵין בְּנֵינָה טֶפַח נָמִי – גַּם בְּאוֹפֵן שֶׁאֵין בְּגָגָה רֹחַב טֶפַח, לֹא אָמְרִן
לְהִתֵּר אֱלָא בְּאוֹפֵן שֶׁאֵין בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה טַפְחִים סְמוּךְ לְנֵינָה טֶפַח,
כְּלוּמֵר שֶׁכְּשֶׁמוֹדִידִים אֶת רֹחַבָּהּ [וְשִׁבְיָן שְׁתֵּי הִירִיעוֹת שֶׁנּוֹפְלוֹת מִכָּאן
וּמִכָּאן] בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה טַפְחִים הַסְּמוּכִים לְגָגָה, אֵין שֵׁם רֹחַב טֶפַח,
שֶׁבְּאוֹפֵן זֶה מֵאֲחֵר וְהִירִיעָה עוֹשִׂיהָ בְּשִׁפּוּעַ חֹד, נַחֲשֶׁבֶת כּוֹלָה כְּדוֹפֵן
[עַד לְמַעֲלָה] בְּלֹא גֹג, וְאֵין כָּאן אֹהֶל, אֲכָל אִם יֵשׁ בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה
טַפְחִים סְמוּךְ לְנֵינָה טֶפַח, נַחֲשֶׁבֶת הַכִּילָה כְּמִי שֶׁיֵּשׁ בְּגָגָה טֶפַח וְאִסוּר
לְנִשְׁתּוֹתָהּ וּלְפֹרְקָהּ.
וְלֹא אָמְרִן שְׁמוּתָר וְאִם אֵין בְּגָגָה טֶפַח וְאֵין רֹחַב טֶפַח בְּתוֹךְ
שְׁלֹשָׁה טַפְחִים הַסְּמוּכִים לְגָגָה, אֱלָא בְּאוֹפֵן שֶׁאֵין בְּשִׁפּוּעָה טֶפַח,
כְּלוּמֵר שֶׁשְׁנֵי צִדֵּי הִירִיעָה הַפְּרוּסָה אֵינִם מְרוּחָקִים בְּשִׁפּוּעֵם טֶפַח
מִכְּנֵגֶד אֲמִיעַז הַגִּג, וְהִינְנוּ שֶׁאֵין בְּרַחְבָּהּ לְמִטָּה שְׁנֵי טַפְחִים, שֶׁאֵין
נַחֲשֶׁבֶת כּוֹלָה כְּדוֹפֵן בְּלֹא גֹג וְאֵין כָּאן אֹהֶל כָּלָל, אֲכָל אִם יֵשׁ
בְּשִׁפּוּעָה טֶפַח, שֶׁכָּל צֶד מְהִירִיעָה הַרְחִיב בְּאַלְכֶסוֹנוֹ טֶפַח, אִזִּי
נַחֲשֶׁבֶת שְׁנֵי הַצִּדִּים מְהִירִיעָה כֹּאֵהֶל אֵף עַל פִּי שֶׁמְשׁוּפָעִים הֵם
וְאֵינִם עוֹשִׂיִים כִּגָּג, מִשּׁוּם שֶׁשְׁפּוּעֵי אֱהָלִים בְּאֱהָלִים דְּמוֹ – אֹהֶל
הַעֲשׂוֹי רַק מִירִיעוֹת הַמְשׁוּפָעוֹת, אֵף בְּלֹא גֹג, אִם יֵשׁ בְּשִׁפּוּעֵם רֹחַב
טֶפַח, נַחֲשֶׁבֶת הַדֵּבֶר לְאֹהֶל.
וְלֹא אָמְרִן שְׁמוּתָר וְאִם אֵין בְּגָגָה טֶפַח, וְאֵין רֹחַב טֶפַח בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה
טַפְחִים הַסְּמוּכִים לְגָגָה, וְאֵין בְּשִׁפּוּעָה טֶפַח, אֱלָא בְּאוֹפֵן דְּלֹא נָחִית
מִפּוֹרְיָא טֶפַח – שֶׁאֵין הִירִיעָה יוֹרֶדֶת מִצִּדֵּי הַמִּיטָה טֶפַח, אֲכָל אִם
נָחִית מִפּוֹרְיָא טֶפַח, אָסוּר לְנִשְׁתּוֹתָהּ וּלְפֹרְקָהּ, מֵאֲחֵר וְטֶפַח זֶה נַעֲשֶׂה
כְּקִיר לְאֹהֶל, וְהַמִּיטָה עֲצֻמָּה נַעֲשִׂית גֹּג לְאֹהֶל.
הַגְמָרָא דִּנָּה הָאֵם מוֹתֵר לְצֹאֵת כְּבוּבָה לְבֶד בְּשֶׁבֶת: וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת
בְּרִיה דְּרַב אֲדִיר, הֵאִי סִיאָנָא – כּוּבָה שֶׁל לְבַד, שָׂרִי – מוֹתֵר לְצֹאֵת
בּוֹ בְּשֶׁבֶת. מִקְשָׁה הַגְמָרָא: וְהִיאִיתֵר שְׁכִיאָנָא אָסוּר לְצֹאֵת בּוֹ בְּשֶׁבֶת.
מִתְרַצָּת הַגְמָרָא: לֹא קִשְׂיָא, הֵאִי – מַה שֶׁלְּמִדְּנֵנוּ שֶׁאִסוּר לְצֹאֵת בּוֹ,
מְדוּבָר בְּאוֹפֵן דְּאִית בִּיה – שִׁישׁ בּוֹ טֶפַח, כְּלוּמֵר שֶׁשֶׁפֶת הַכּוּבָה בּוֹלֵט
וְיוֹצֵא חוּץ לְרֹאשׁוֹ טֶפַח, וְאִסוּר מִשּׁוּם אֹהֶל, וְהֵאִי – מַה שֶׁאִמַּר רַב
שֵׁשֶׁת בְּרִיה דְּרַב אֲדִיר שְׁמוּתָר לְצֹאֵת בּוֹ, הִזּוּ בְּאוֹפֵן דְּלִית בִּיה – שֶׁאֵין
בּוֹ טֶפַח.
הַגְמָרָא מִקְשָׁה עַל בִּיאור זֶה. מִקְשָׁה הַגְמָרָא: אֱלָא מַעֲתָהּ, וְכִי אִם
שְׂרָפִיב בְּגִלְיָמָא טֶפַח – הִנֵּחַ טְלִיתוֹ עַל רֹאשׁוֹ כְּשֶׁהוּא מִתְעַטֵּף בָּהּ
וּפִשְׁטָהּ חוּץ לְרֹאשׁוֹ טֶפַח, הֵכִי נָמִי דְּמִיתִיב מִשּׁוּם אֹהֶל.
הַגְמָרָא מְבַאֵר בְּאוֹפֵן אַחֵר אֶת הַטַּעַם לְאִסוּר כּוּבָה לְבַד בְּשֶׁבֶת,
וּמִיִּשְׁבֶּת אֶת הַסְּתִירָה. מִסִּיקָה הַגְמָרָא: אֱלָא אֵין טַעַם הָאִסוּר כְּבוּבָה
לְבַד מִשּׁוּם אֹהֶל, אֲלֹא הָאִסוּר הוּא לְצֹאֵת בּוֹ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים, מִפְּנֵי
שְׁגוּרֵי חֲכָמִים שֶׁמֵּאִי תִּגְבִּיהֶנוּ הָרוּחַ מִרֹּאשׁוֹ, וְאִזִּי יוֹאֵל לְהַעֲבִירוֹ אַרְבַּע
אֲמוֹת בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים כְּשֶׁהוּא בִּידוֹ, וְמָה שֶׁמִּצִּינוּ לְעֵיל סְתִירָה בְּדִין זֶה,
לֹא קִשְׂיָא, הֵאִי – מַה שֶׁהִתֵּיר רַב שֵׁשֶׁת בְּרִיה דְּרַב אֲדִיר לְצֹאֵת כְּבוּבָה
שֶׁל לְבַד בְּשֶׁבֶת, מְדוּבָר בְּאוֹפֵן דְּמִיתֵּיךְ – שֶׁהַכּוּבָה מְהוּדָק הֵיטֵב
בְּרֹאשׁוֹ, וְקוֹשֵׁר בְּרִצּוּעָה תַּחַת צוּרָא, וְאֵין הָרוּחַ יְכוּלָה לְהַעֲבִירוֹ
מִמֶּנּוּ, וְהֵאִי – מַה שֶׁאִסְרוּ לְצֹאֵת בּוֹ, מְדוּבָר בְּאוֹפֵן דְּלֹא מִיתֵּיךְ –
שֶׁאֵינוֹ מְהוּדָק הֵיטֵב בְּרֹאשׁוֹ. וְלִגְבִי טְלִית אֵין לְאִסוּר מִשּׁוּם שֶׁלֹא
שִׁיךְ 'שְׁמַא תִּגְבִּיהֶנוּ רֹחוֹ', שְׁהָרִי הִיא נֶאֱחָזֶת בְּגוֹפּוֹ.
הַגְמָרָא מְבַאֵר אֶת דְּבַר רַב בְּעֵינֵן אֹהֶל עֲרָא, וּבְעֵינֵינִים נֹסֶפִים:
שֶׁלַח לִיה רַמִּי בְּרִי יִחְזָקָא לְרִב הוּנָא, אִימָא לָן – אֲמוֹר לֵנו אִיזִי
[וְרִיעֵי וְאוֹהֲבִין] אֶת הִנֵּךְ מִיָּלִי מַעֲלִיָּתָא – אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַמְעוּלִים
דְּאִמְרַת לָן מִשְׁמִיָּה דְּרַב, תִּרְתִּי – שְׁנֵי דְּבָרִים בְּהִלְכוֹת שְׁבֶת, וְהִתָּא
– וְדָבָר אֶחָד שֶׁל אֲגִדָּה בְּעֵינֵן תוֹרָה.

1 באופן שנפל שרץ לתוך תנור העשוי מחרס, והיתה בתוך התנור כיכר
2 של תרומה, ונטמאה, ויבקשו לידע אם ראשונה לטומאה היא ואם
3 שניה לטומאה היא, ואין מכין.
4 מקשה הגמרא: הא נמי מתניתין היא, בדתנן (כלים פ"ח מ"ה), השרץ
5 שנמצא בתנור חרס, ולא נגע בפת שבתנור, הפת שבתוכו שניה
6 לטומאה, מפני שהתנור עצמו תחילה – ראשון לטומאה הוא, שהרי
7 הוא קיבל טומאה מהשרץ [שהוא אב הטומאה], וחוזר ומטמא את
8 הפת ועושה אותה שניה לטומאה. הרי מבואר במשנה שהפת שניה
9 לטומאה, ומדוע לא ידעו זאת, והלא המשניות לא ישתכחו.
10 מתרצת הגמרא: מסתפקא להו בהא דאמר ליה רב אדא בר אהבה
11 לרבא, שהקשה לו, מדוע הפת נחשבת 'שניה לטומאה', ליחזייה האי
12 תנורא כמאן דמלי טומאה – נראה את התנור כאילו כולו מלא
13 טומאה כשנפל השרץ לאוירו, שהרי הוא מטמא את האוכל בלא
14 נגיעה [אלא באוירו], הרי שהתורה מחשיבה את השרץ כאילו הוא
15 ממלא את כל תוכו של כלי החרס, ולכן נטמא האוכל שבכלי החרס
16 גם כשלא נגע בשרץ כאילו נגע בו, וממילא תייהו – תהיה הפת
17 ראשונה לטומאה, שהרי נחשבת היא כנוגעת בשרץ, מאחר והיא
18 נוגעת באוירו הטמא של התנור. ואמר ליה רבא לרב אדא בר אהבה,
19 לא אמרינן ליחזייה האי תנורא כמאן דמלי טומאה – אין אנו
20 אומרים שרואים את התנור כאילו הוא מלא טומאה, אלא התנור
21 עצמו נטמא מחמת השרץ ונעשה 'ראשון לטומאה', וכן אויר התנור

22 נחשב 'ראשון', והפת נטמאת מחמת אויר התנור ונעשית 'שניה
23 לטומאה'. והראיה לזה, דתניא, מכין שמבואר בתורה שדבר הנופל
24 לתוך אויר כלי חרס טמא, נטמא, כמו שנאמר (ויקרא יא לג) 'כל אשר
25 בתוכו יטמא', יבול הייתי לומר שיהו אף כל הכלים [שאינם של
26 חרס] מטמאין באויר כלי חרס, כלומר שאם נפל שרץ לתוך כלי
27 חרס, ובאותה שעה היה כלי אחר בתוך הכלי חרס, ייטמא הכלי
28 הפנימי מגבו מחמת השרץ שנפל לאויר החיצון, תלמוד לומר (שם)
29 'כל אשר בתוכו יטמא' וסמוך לו נאמר (שם יא לד) 'מכל האוכל אשר
30 יאכל וגו' וכל משקה אשר ישתה' וגו', ולמדנו מזה שרק אוכלין
31 [ומשקין] מטמאין באויר כלי חרס, ואין כלים מטמאין באויר כלי
32 חרס. ומברייתא זו מוכח שאין רואים את כל התנור כאילו הוא מלא
33 טומאה, שאם אומרים כן, יהיה הדין שגם כלי יטמא מאויר כלי חרס
34 שהרי כאילו נגע בשרץ. ועתידים ישראל לשכוח ברייתא זו שממנה
35 מוכח שאין רואים את כל התנור כאילו הוא מלא טומאה, ויראה
36 להם כסברת רב אדא בקושייתו שהפת צריכה להיות ראשונה
37 לטומאה, ולא ידעו תשובה לזה.
38 התבאר לעיל בדברי רב ובברייתא שעתידה תורה להשתכח
39 מישראל. הגמרא מביאה דעה החולקת על כך: תניא, רפי שמעון בן
40 יוחי אומר, חס ושלום שתשתכח תורה מישראל, שנאמר (דברים לא
41 כא) 'כי לא תשכח מפי ורעו', אלא מה – איזה פירוש אני מקיים
42 בפסוק 'ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו', שלא ימצאו